

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

היבטים משפטיים וחברתיים של זכויות להטבי"ם: תיאוריה ופרקטיקה
- 62379

תאריך עדכון אחרון 23-10-2017

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: משפטים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ צבי טריגר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: zvit@colman.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס עוסק במקורות התיאורטיים ובהשלכות המשפטיות של תחום שהחל כ"לימודים הומולסביים" ו"תיאוריה קווירית" ועוסק כיום בחקר זהויות רבות נוספות על לסביות והומואים, דוגמת ביסקסואלים, טרנסג'נדרים, קווירים ואחרים. חלקו הראשון של הקורס יוקדש לבחינה ביקורתית של מונחי יסוד כגון מין, מגדר ומיניות, לשורשים הפמיניסטיים של התחום, להתחקות מקורות ההומופוביה ולבחינה של הצטלבויות שונות בזהות כגון מיניות ומוצא אתני, גזע, מגדר, לאום ועוד. בחלקו השני של הקורס ינתחו היבטים מעשיים של הניתוח התיאורטי, תוך התמקדות במשפט: הקשר שבין המשפט לגיטימציה חברתית והתרבותית, ביטול האיסור הפלילי ומשמעותו, המאבק להכרה בזוגיות ובהורות חד-מינית והמאבק על שוויון בעבודה. ייתכן שיתוספו סוגיות נוספות לדיון (כגון: חופש הביטוי וההפגנה, הכרה בשינוי מין ועוד).

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסימו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. שליטה במונחי יסוד בתחום לימודי המגדר והמיניות.
2. שליטה בתיאוריות מרכזיות ובגישות מרכזיות בתחום הפמיניזם, לימודי המיניות והתיאוריה הקווירית.
3. היכרות עם ביקורת המשפט מפרספקטיבה פמיניסטית וקווירית.
4. לימוד סוגיות משפטיות קונקרטיות הקשורות לזכויות להט"בים, הן מפרספקטיבה תיאורטית והן מפרספקטיבה מעשית.

דרישות נוכחות (%) :

שיטת ההוראה בקורס:

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

חלק א': התיאוריה

1. מבוא: ההבחנה בין מין, מגדר ומיניות
2. השורשים הפמיניסטיים של התיאוריה הקווירית ושל המאבק לזכויות הלהטביים
3. ההומופוביה, לסבופוביה, טרנספוביה ופוביה נוספות
4. תיאוריות קוויריות
5. הצטלבויות של זהויות

חלק ב': הפרקטיקה

6. מבוא
7. המאבק באיסור הפלילי
8. המאבק על ביטול הפליה במקומות העבודה
9. זוגיות
10. הורות
11. סיכום

חומר חובה לקריאה:

חלק א': התיאוריה

12. מבוא: ההבחנה בין מין, מגדר ומיניות
א. לסביות והומוסקסואליות בראי המציאות 9 (דלית באום ועדית מרן עורכות, 1999).
ב. חנה הרצוג, "מגדר", בתוך: אורי רם וניצה ברקוביץ (עורכים), אי/שוויון, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, 2006, עמ' 220-227.
ג. חנה הרצוג, "במבחן הזמן: מבט ביקורתי על גלגולו של השיח על מגדר" עיונים בשפה וחברה 2, 13 (2009).
ד. 1-2 Gender, Bradley Harriet (2007).
ה. צבי טריגר, פשעים נגד הפטריארכיה: ניאוף, הפלות והומוסקסואליות במשפט ובתרבות (להלן: פשעים נגד הפטריארכיה) 13-23 (2014)
13. השורשים הפמיניסטיים של התיאוריה הקווירית ושל המאבק לזכויות הלהטבי"ם
א. סילביה פוגל-ביזאוי, דמוקרטיה ופמיניזם: מגדר, אזרחות וזכויות אדם (2011).
ב. אורית קמיר פמיניזם, זכויות ומשפט (2002).
ג. צבי טריגר, "תיאוריות פמיניסטיות וזכויות להט"ביות", ספר זכויות הקהילה הגאה בישראל (אלון הראל, עינב מורגנשטרן ויניב לושנסקי, עורכים). יופיע בהוצאת מכון הארי סאקר למחקרי חקיקה של האוניברסיטה העברית, 2015).
ד. אייל גרוס ועמליה זיו, "בין תיאוריה לפוליטיקה: לימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית", בתוך מעבר למיניות: מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית 9 (יאיר קדר, עמליה זיו ואורן קנר עורכים, 2003).
ה. חן משגב, "פמיניזם, תיאוריה קווירית ומחקר גיאוגרפי: דיון אפיסטמולוגי ומתודולוגי" בתוך: מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות 152 (מיכל קרומר-נבו, מיה לביא-אג'אי ודפנה הקר עורכות, 2014).
14. הומופוביה, לסבופוביה, טרנספוביה ופוביה נוספות
א. פשעים נגד הפטריארכיה, 125-138.
ב. אייל גרוס, "התחזות כאדם אחר": חיקוי ומרי מגדרי במשפט של חן אלקובי", בתוך: משפטים על אהבה (חנה נה וארנה בן-נפתלי עורכות, 2005).
ג. נורה גרינברג, "משפטו של אדם בלתי-נראה: אי-הכרה בזוהתו של עבריין טרנסג'נדר כמחיקת קיומו", המשפט ברשת, מבזקי הארות פסיקה 26 (2014).
ד. History A :Homophobia, Fone Byrne (2001).
ה. transphobia and biphobia of archaeology The :BT vs GL, Weiss Todd Jillian (2004) 3.3-4 "Journal of Bisexuality within the US gay and lesbian community".

15. תיאוריות קוויריות

- א. מישל פוקו, תולדות המיניות I: הרצון לדעת (גבריאל אש מתרגם, 1996).
- ב. Michel Foucault, *Knowledge/Power, Writings Other and Interviews Selected* (1980) 1972-1977, 98, 119.
- ג. ג'ודית באטלר, "צרות של מיגדר [קטע]", מכאן ב' 202 (2001).
- ד. ג'ודית באטלר, קוויר באופן ביקורתי (דפנה רז מתרגמת, 2001).
- ה. איב קוסופסקי סדג'וויק, "האפיסטמולוגיה של הארון", בתוך מעבר למיניות: מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית 303-328 (יאיר קדר, עמליה זיו ואורן קנר עורכים, 2003).

16. הצטלבויות של זהויות

א. נטייה מינית ומין או מגדר

- 1) אדריאן ריץ', "הטרנסקסואליות כפזיה והקיום הלסבי", ללמוד פמיניזם: מקראה 165 (2006).

ב. נטייה מינית, גזע ומוצא

- 1) יובל יונאי, "אתניות קווירית? לקח מתיאוריה של מיניות לדילמות של סולידאריות בעולם רב תרבותי" המרחב הציבורי 2 (2008).
- 2) יעל משעלי, "עוד החתונה זה יעבור": מזרחיות מפרספקטיבה לסבית" תיאוריה וביקורת 35 (2009) 255-262.

ג. נטייה מינית ודת

- 1) סטיבן גרינברג, עם אלוהים ועם אנשים: הומוסקסואליות במסורת היהודית (זיו מילמן מתרגם, 2013).

ד. נטייה מינית ולאום

- 1) עמליה זיו, "לחצות את גבולות המגדר, לבגוד בגבולות הלאום": הפוליטיקה הפרפורמטיבית של "כביסה שחורה" בתוך: הגירה, פריון וזהות בישראל (אדריאנה קמפ ויוסי יונה עורכים, 2008).
- 2) אייל גרוס, "הפוליטיקה של זכויות להט"ב: בין (הומו) נורמטיביות ו(הומו) לאומיות לפוליטיקה קווירית", מעשי משפט ה' 101 (2013).
- 3) עמ"נ 244/04 פרחי עבארה נ' משרד הפנים (2004).

חלק ב': הפרקטיקה

17. מבוא

- א. אלון הראל, "עלייתה ונפילתה של המהפכה המשפטית ההומוסקסואלית" המשפט 12 (2001).
- ב. טובי פנסטר ואיתי מנור "אזרחות עירונית הומו-לסבית במרחב התל-אביבי והירושלמי" סוציולוגיה ישראלית, יב 7-28 (2010).

18. המאבק באיסור הפלילי

- א. יובל יונאי ודורי ספיבק, "בין שתיקה לגינוי: הבניית הזהות של ההומואים בשיח המשפטי בישראל 1948-1988", סוציולוגיה ישראלית א' (1999).
- ב. פשעים נגד הפטריארכיה, עמ' 93-100.

19. המאבק על ביטול הפליה במקומות העבודה

- א. בג"צ 721/94 אל-על נתיבי אויר לישראל בע"מ נ' יונתן דנילוביץ
ב. תע"א 5645-09 פלוני נ' אלמוני (2012) (הפליה נגד נשא HIV).
ג. סע"ש 791-06-13 משל נ' המרכז לטכנולוגיה חינוכית (13.5.2014) (טרנספוביה ולסבופוביה).
ד. *Oncale v. Services Offshore Sundowner*, 523 S.U. 75 (1998).

20. זוגיות

א. הכרה בזוגיות

- (1) בג"צ 721/94 אל-על נתיבי אויר לישראל בע"מ נ' יונתן דנילוביץ
(2) המ' 3738/98 פלוני נ' אלמוני (1998).
(3) ע"א 10280/01 טל ירוס-חקק נ' היועץ המשפטי לממשלה.
(4) בג"ץ 3045/05 יוסי בן ארי ואח' נ' מנהל מינהל האוכלוסין במשרד הפנים.
(5) עת"מ (ב"ש) 22202/07 אוזמוס נ' משרד הפנים (2010).
(6) *Aeyal Gross, Challenges to Compulsory Heterosexuality: Recognition and Non Recognition of Same-Sex Couples in Israeli Law, in Legal Recognition of Same-Sex Partnerships: A Study of National, European and International Law* 391 (Robert Wintemute and Mads Andenaes eds, 2001)

ב. המאבק על הזכות לנישואים ועל הזכות לגירושים

1) Aeyal Gross

- (2) יובל מרין, "חירות, שוויון ונישואין חד מיניים", "המשפט ברשת, מבזקי הארות פסיקה 14 (2013).
(3) דן יקיר ויונתן ברמן, "נישואין בין בני אותו המין: האומנם הכרחי? האומנם רצוי?" מעשי משפט א (2008).
(4) פנחס שיפמן, "דיני משפחה אזרחיים שיצאו מן הארון: על תרומתו של הנשיא ברק לדיני המשפחה", ספר ברק: עיונים בעשייתו השיפוטית של אהרן ברק (2009).
(5) בג"ץ 3045/05 יוסי בן ארי ואח' נ' מנהל מינהל האוכלוסין במשרד הפנים (2006).
(6) תמ"ש 11264-09-12 התובעים נ' משרד הפנים (2012).

21. הורות

- א. איילת בלכר-פריגת, "על זכויות, גבולות ומשפחה", עיוני משפט כז (2003).
ב. טלי מרקוס, "צריך (רק) שניים לטנגו? על האפשרות להכיר ביותר משני הורים לילד אחד" משפטים מד (2014).
ג. ע"א 10280/01 טל ירוס-חקק נ' היועץ המשפטי לממשלה (2005).
ד. אמ"צ 34/07 אבן קמה נ' היועץ המשפטי לממשלה (2009).
ה. בג"ץ 566/11 דורון ממת-מגד נ' משרד הפנים; בג"ץ 6569/11 אילן טבק-אבירם נ' משרד הפנים (2014).
ו. חגי קלעי, "הורים חשודים: פיקוח ושליטה משפטיים על משפחות לא הטרונורמטיביות - בעקבות בג"ץ 566/11 ממת-מגד נ' שר הפנים", המשפט ברשת, מבזקי הארות פסיקה 28 (2014).
ז. יהודית מייזלס, "קול הדם במקום קול אדם: דיון בבג"ץ 566/11, 6569/11 ממת-מגד נ' משרד הפנים", המשפט ברשת, מבזקי הארות פסיקה 28 (2014).
ח. צבי טריגר ומילי מאסס, "לקראת הצבת הילד במשפחתו במוקד סוגיית האימוץ - מפנה חיוני להרחבת האימוץ להורים להט"בים", ספר זכויות הקהילה הגאה בישראל (אלון הראל, עינב מורגנשטרן ויניב לוינסקי, עורכים. יופיע בהוצאת מכון הארי סאקר למחקרי חקיקה של האוניברסיטה העברית, 2015).

22. סיכום

- א. חומר הקריאה יונתן לפני השיעור.

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי :

מידע נוסף / הערות:

1. מיקוד חומרי הקריאה יפורסם לקראת כל שיעור ושיעור.
2. ייתכנו תוספות לחומרי הקריאה בהתאם להתפתחויות משפטיות אקטואליות במהלך הקורס, וכדי לאפשר עיסוק בסוגיות ולימודן בזמן התרחשותן. במקרים כאלו, עומס הקריאה יותאם על-ידי השמטה או קיצור של חומרים אחרים.